

สิทธิสตรี

กับ กฎหมายครอบครัว

แก้ไขใหม่ ปี 2526

ประสพสุข บุญเดช
กระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องเกี่ยวกับการหมั้น การสมรส การจัดการทรัพย์สิน ระหว่างสามีภรรยา การเป็นโมฆะของการสมรส การหย่า การเป็นบิดามารดากับบุตร สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดา และบุตร การเป็นผู้ปกครอง และบุตรบุญธรรม เพื่อคุ้มครองสถานภาพของการสมรส ช่วยเหลือครอบครัว ส่งเสริมสวัสดิการของบุตร และสนับสนุนให้มีการรับบุตรบุญธรรมให้มากยิ่งขึ้น โดยได้เสนอร่างพระราชบัญญัติไปให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาตั้งแต่เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ สกนี้ คาดว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาในสมัยประชุมสามัญประจำปี 2526 ที่จะถึงนี้

การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวนี้สืบเนื่องมาจากเมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะเวลาภายหลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ได้มีการเรียกร้องประชาธิปไตยเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพกันอย่างขนานใหญ่ ด้วยผลแห่งการนี้ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 จำต้องมีบทบัญญัติในมาตรา 28 กำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และมีบทเฉพาะกาลที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันนี้ ภายในเวลาไม่เกินสองปี นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ ฉะนั้นในปี พ.ศ. 2519 จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ทำให้ชายหญิงมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน โดยการตราพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ.2519 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2519 ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2519 เป็นต้นมา แต่เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายครอบครัวเช่นว่านี้กระทำได้ด้วยความเร่งรีบเพื่อให้ทันกำหนดเวลาสองปีที่บังคับไว้รัฐธรรมนูญ จึงมีบทบัญญัติในกฎหมายหลายมาตราที่มีความบกพร่อง ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความขัดข้องและไม่สะดวกในการที่ชายหญิงจะมาอยู่กินฉันสามี

ภริยากันชั่วชีวิตและทำให้เกิดความไม่ปกติสุขในชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพื่อให้สภาพของครอบครัวในฐานะที่เป็นหน่วยย่อยพื้นฐานตามธรรมชาติของสังคมสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความผาสุก สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมสวัสดิการของบุตรรวมทั้งให้สามีภริยาได้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันด้วย

ด้วยเหตุนี้กระทรวงยุติธรรมจึงได้

เสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการชำระสะสางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวขึ้น และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2520 อนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว และต่อมาได้มีการปรับปรุง คณะกรรมการอีก 2 ครั้ง เมื่อเดือนธันวาคม 2520 และเดือนสิงหาคม 2522 โดยมีคณะกรรมการดังรายนามต่อไปนี้.-

1. นายบัญญัติ สุชีวะ
2. นายเสมา รัตนมาลัย
3. นายสุธรรม ภัทราคม
4. นายรัตน์ ศรีไกรวิน
5. นายชวน หลีกภัย
6. นายมารุต บุณนาค
7. นายคณิง ภาชัย
8. นางวิมลศิริ ชำนาญเวช
9. นายศิริ อติโพธิ์
10. นายโสภณ รัตนากร
11. นายอุทัย อติแพทย์
12. นายโชค จารุจินดา
13. นายพจน์ ปุขปาคม
14. นายประกาศน์ อวยชัย
15. นายชุตม์ สวัสดิ์ทัต
16. ดร.อุกฤษณ์ มงคลนาวัน
17. ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์
18. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์
19. คุณหญิงสมศรี เจริญรัชตะภาคย์
20. คุณหญิงกนก สามแสนวิ
21. คุณหญิงสุภัทรา สิงหลกะ
22. นางแรม พรหมโบลบุญยประสพ
23. คุณหญิงจันทนี สันตบุตร
24. นางชลอจิต จิตตรุทธะ
25. ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล
26. นายไพศาล กุมลยวิสัย
27. นายอัศววิทย์ สุมาวงศ์
28. นายประสพสุข บุญเดช

ประธานศาลฎีกา

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (ก.พ. 20 - พ.ย. 20)
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พ.ย. 20 - ก.พ. 23)
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (ก.พ. 23 - มี.ค. 23)
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (มี.ค. 23 - มี.ค. 24)
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (มี.ค. 24 - เม.ย. 26)
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ก.พ. 20 - ธ.ค. 20)
 รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ (ก.พ. 20 - ธ.ค. 20)
 ปลัดกระทรวงยุติธรรม (ก.พ. 20 - พ.ค. 25)
 ปลัดกระทรวงยุติธรรม (พ.ค. 25 - ปัจจุบัน)
 อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

รองประธานศาลฎีกา

- ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
 คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- หัวหน้าฝ่ายกฎหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทย
 รองเลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ
 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง

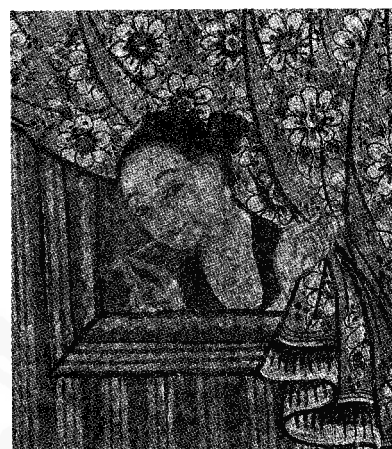
คณะกรรมการได้ประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาชำระสะสางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ครอบครัว รวม 158 ครั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่ 16 มิถุนายน 2520 จนถึงวันที่ 14 มกราคม 2526 โดยในชั้นแรกได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ซึ่งกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้เสนอและคณะกรรมการรัฐมนตรีได้มอบหมายให้พิจารณาคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จนแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2521 และบัดนี้ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ.2522 ดังกล่าวได้มีผลใช้บังคับแล้ว ต่อมาคณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาชำระสะสางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2521 เป็นต้นมา โดยในชั้นแรกคณะกรรมการมีความเห็นว่าสมควรเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ทั้งบรรพรวม 101 มาตรา แต่เมื่อพิจารณาเสร็จไปในวาระที่ 2 แล้ว คณะกรรมการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมแต่เฉพาะบทมาตราที่สำคัญ จึงได้มีการพิจารณากันใหม่จนเหลือบทมาตราที่จะเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมเพียง 67 มาตราเท่านั้น และได้ยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ..... ขึ้น ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

สาระสำคัญของการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายครอบครัวจำนวน 67 มาตรา เช่นว่านี้ พอที่จะหยิบยกมากล่าวได้เป็นสังเขปดังนี้.-

การหมั้น

การหมั้นเป็นประเพณีโบราณของไทยเราก่อนที่ชายหญิงจะแต่งงานเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายชายจะต้องไปหมั้นฝ่ายหญิงก่อน เท่ากับเป็นการสู่ขอหญิงมาเป็นภริยานั่นเอง ตามกฎหมายปัจจุบันการหมั้นไม่จำเป็นต้องมีของหมั้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการจากที่เคยเป็นอยู่เมื่อก่อนปี พ.ศ. 2519 ที่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 525/2509 วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่าการหมั้นจะต้องมีของหมั้น หากไม่มีของหมั้นแล้วจะเรียกร้องให้รับผิดชอบค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดจากการผิดสัญญาหมั้นมิได้ ตามกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ในร่างมาตรา 1437 ได้เปลี่ยนแปลงหลักการกลับไปเป็นอย่างเดิมโดยบัญญัติว่า "การหมั้นจะมีได้ต่อเมื่อฝ่ายชายมอบทรัพย์สินเป็นของหมั้นไว้แก่ฝ่ายหญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น" ซึ่งน่าจะเป็นธรรมเนียมเก่าของคู่หมั้นมากยิ่งขึ้น

สำหรับกรรมสิทธิในของหมั้นนั้น ตามกฎหมายปัจจุบันของหมั้นจะตกเป็นสิทธิแก่หญิงต่อเมื่อหญิงนั้นได้ทำการสมรสกับชายแล้ว ก่อนสมรสกรรมสิทธิในของหมั้นยังอยู่กับชาย เพราะของหมั้นเป็นเพียงหลักฐานการหมั้นและประกันว่าชายจะสมรสกับหญิงเท่านั้น จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่หญิงในแง่ที่ว่าหญิงคู่หมั้นมีสิทธิในของหมั้นเพียงการใช้สอยได้ตามสมควรแต่มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลสงวนรักษาของหมั้นเช่นอย่างวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง ดอกผลที่เกิดจากของหมั้นยังคงเป็นกรรมสิทธิของชายตามหลักเรื่องกรรมสิทธิในมาตรา 1336 เช่น ชายเอาเงินไปหมั้นหญิง 10,000 บาท หญิงนำเงิน

จำนวนนี้ไปฝากธนาคาร ครบปีธนาคารคิดดอกเบี้ยให้ 1,100 บาท ดอกเบี้ยจำนวน 1,100 บาท เป็นดอกผลแห่งทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิของชาย ชายจึงยังคงมีกรรมสิทธิในดอกเบี้ยเช่นว่านี้ อยู่ ตามกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่กำหนดให้ของหมั้นตกเป็นกรรมสิทธิแก่หญิงทันทีที่มีการหมั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่หญิงในเรื่องดอกผลและตัดปัญหาที่นักกฎหมายยังถกเถียงกันไม่เป็นที่ยุติว่าจะนำทรัพย์สินที่ไม่คงสภาพ เช่น พืช ผัก ผลไม้ มาเป็นของหมั้นได้หรือไม่ด้วย เพราะเมื่อให้กรรมสิทธิในของหมั้นตกเป็นของหญิงทันทีแล้ว หญิงก็สามารถรับทรัพย์สินที่ไม่คงสภาพเหล่านี้ เป็นของหมั้นแล้วทำการจำหน่ายจ่ายโอนต่อไปได้ทันที

อย่างไรก็ดีกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ยังคงหลักการเดิมที่ว่า การหมั้นจะมีได้แต่เฉพาะชายทำการหมั้นหญิงเท่านั้น หญิงจะทำการหมั้นชายมิได้ และถ้าหญิงผิดสัญญาหมั้นโดยไม่ยอมทำการสมรสกับชาย หรือหญิงถึงแก่ความตายก่อนที่จะมีการสมรสเกิดขึ้น ฝ่ายหญิงต้องคืนของหมั้นให้แก่ฝ่ายชาย ในด้านสินสอดที่เป็นทรัพย์สินของฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง เพื่อดอบแทนการที่หญิงยอมสมรสกับชายนั้น ก็ยังคงหลักการเดิมที่

ว่าการที่ฝ่ายชายจะเรียกสินสอดคืนนั้น จะต้องวินิจฉัยเสียก่อนว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด หากฝ่ายชายเป็นฝ่ายผิดเอง หรือทั้งชายและหญิงเป็นฝ่ายผิดทั้งคู่ที่ละเลยไม่ไปจดทะเบียนสมรสกันแล้ว ชายจะเรียกสินสอดคืนไม่ได้ จะเรียกได้แต่เฉพาะกรณีที่ไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดจากหญิงหรือโดยพฤติการณ์ ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา

กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ยังคงหลักการเดิมที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาให้อยู่บนรากฐานที่เท่าเทียมกัน ทั้งสองฝ่าย สามีมีหน้าที่ต้องให้ความอุปการะเลี้ยงดู ช่วยเหลือจัดหาสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพให้ภริยา และในทำนองเดียวกันภริยาก็มีหน้าที่เช่นเดียวกันนี้ต่อสามีด้วย หากสามีหรือภริยาไม่ช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามสมควร อีกฝ่ายหนึ่งย่อมฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ หรือหากประสงค์จะหย่าขาดจากกันก็อาจฟ้องหย่าได้ กฎหมายใหม่ยังไม่ก้าวเลยไปถึงขนาดที่จะกำหนดให้การที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งไม่ช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นความผิดทางอาญาเหมือนกับที่ในสหรัฐอเมริกา มลรัฐเวอร์จิเนียกำหนดไว้เช่นนั้นในด้านการเป็นหัวหน้าในคู่ครองนั้น ก็ยังคงหลักการเดิมที่ว่าทั้งสามีและภริยาต่างเป็นหัวหน้าในคู่ครองด้วยกันทั้งคู่ จะทำอะไรต้องปรึกษาหารือกัน จะเลือกถิ่นที่อยู่ก็ต้องเห็นชอบด้วยกันทั้งสองฝ่ายคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไม่มีสิทธิเหนือคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในการเลือกถิ่นที่อยู่ การเลือกถิ่นที่อยู่จะต้องกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของครอบครัวเป็นสำคัญ หากสามีภริยาไม่สามารถตกลงกันเรื่องถิ่นที่อยู่ได้

ทำให้ต้องแยกกันอยู่ เช่นนี้ จะต้องคว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิดหรือเป็นฝ่ายปฏิบัติตนอย่างไรเหตุผล และต้องถือว่าฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายจงใจละทิ้งร้างไปอันนับเป็นเหตุฟ้องหย่าได้ ทั้งคู่สมรสฝ่ายที่แยกไปอยู่ต่างหากนี้ก็ไม่ได้รับสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากคู่สมรสฝ่ายที่ยังอยู่ด้วย

ที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาก็ถือตามกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ได้ปรับปรุงบทบัญญัติมาตรา 1464 ซึ่งเป็นกรณีที่สามีหรือภริยาเป็นคนวิกลจริตอีกฝ่ายหนึ่งต้องอุปการะเลี้ยงดูและกระทำการตามสมควรเพื่อให้ฝ่ายที่วิกลจริตนั้นมีความปลอดภัยทางทรัพย์สิน ทางกาย และทางจิตใจตามสมควร โดยกำหนดว่าหากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริตและคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูแล้วไม่จำเป็นจะต้องให้บิดามารดา ปู่ย่าตาทวดของคู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตร้องขอให้ศาลสั่งให้คู่สมรสที่วิกลจริตเป็นคนไ้ความสามารถเสียก่อนแล้วจึงจะมีสิทธิ

ฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูเหมือนกับที่เป็นอยู่ในกฎหมายปัจจุบัน แต่ให้สิทธิฟ้องเรียกเฉพาะค่าอุปการะเลี้ยงดูได้โดยลำพัง ทั้งนี้เพราะบุคคลวิกลจริต น่าจะหมายความว่ารวมถึงบุคคลที่ป่วยเจ็บต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล โดยช่วยตนเองไม่ได้ด้วย ซึ่งการแก้ไขเช่นนี้น่าจะเป็นการคุ้มครองคู่สมรสที่เป็นคนวิกลจริตเพิ่มมากขึ้น

ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

หลักการที่ว่าทรัพย์สินระหว่างสามีภริยามีอยู่ 2 ประเภท คือ สินส่วนตัว กับสินสมรสก็ยังคงได้รับการยืนยันตามเดิมทั้ง ๆ ที่มีการพิจารณากันว่าน่าจะนำระบบ “สินเดิม” และ “สินบริคณห์”

กลับมาใช้ใหม่เหมือนกฎหมายเก่าก่อนมีการแก้ไขเมื่อ ปี 2519 ก็ตาม คณะกรรมการมีความเห็นว่าแม้ในบรรพ 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมรดกจะมีบทบัญญัติในมาตรา 1638 เกี่ยวกับการขอใช้สินเดิมที่ขาดหาย

ไปก็ตาม แต่บทบัญญัติเช่นว่านี้ก็ไม่จำเป็นถึงขนาดที่จะต้องรื้อฟื้นระบบสินเดิมขึ้นมาใหม่ ทรรศนระหว่างสามีกิริยาที่มีอยู่ 2 ประเภทตามกฎหมายปัจจุบันมีความเหมาะสมดีแล้ว ทั้งประชาชนส่วนใหญ่ก็เริ่มจะคุ้นเคยกับระบบทรรศนเช่นว่านี้แล้วด้วย

หลักการใหม่ที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมก็คือ ได้มีการจำกัดอำนาจของกลุ่มสมรสในการตกลงเปลี่ยนแปลงประเภททรรศนจากสินส่วนตัวเป็นสินสมรสหรือจากสินสมรสเป็นสินส่วนตัวให้ทำได้แต่เฉพาะโดยสัญญาก่อนสมรสเท่านั้น (ร่างมาตรา 1475 ทวิ) ส่วนในการจัดการสินสมรส ซึ่งตามกฎหมายปัจจุบันกำหนดให้สามีและภริยาจะต้องจัดการร่วมกันอันก่อให้เกิดความยากลำบากแก่สามีและภริยาเป็นอันมาก อาทิเช่น สามีและภริยามีรถยนต์คันหนึ่งเป็นสินสมรส หากรถยนต์คันนี้ย่ำรั้ว สามีก็ไม่มีอำนาจไปปะยารรถยนต์โดยลำพัง จะต้องให้ภริยาให้ความยินยอมด้วยเป็นต้นนั้น ข้อขัดข้องในการจัดการสินสมรสเช่นว่านี้ได้รับการแก้ไขโดยการเปลี่ยนแปลงหลักการในการจัดการสินสมรสเสียใหม่เป็นว่า โดยหลักแล้วสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสได้ตามลำพังโดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่การจัดการสินสมรสที่สำคัญ ๆ เท่านั้น จึงจะต้องให้สามีและภริยาจัดการร่วมกัน หรือต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง การจัดการสินสมรสที่สำคัญมี อาทิเช่น การขาย แลกเปลี่ยนหรือจำนองอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี ให้กู้ยืมเงิน ประนีประนอมยอมความ ให้โดยเสน่หาที่มีไว้เป็นการไว้เพื่อการอุปการะเลี้ยงดู

ตามกฎหมายหรือเพื่อการกุศลสาธารณะ เป็นต้น คาดว่าการแก้ไขเช่นว่านี้จะทำให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการจัดการสินสมรสมากยิ่งขึ้น

นอกจากการเปลี่ยนแปลงหลักการในการจัดการสินสมรสแล้ว กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ได้เพิ่มเติมให้อำนาจศาลที่จะสั่งห้ามมิให้คู่สมรสจัดการสินสมรสในลักษณะที่จะทำความเสียหายให้แก่สินสมรสหรือจัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด (ร่างมาตรา 1484) เพิ่มเติมข้อยกเว้นในการที่สามีภริยาจะยึดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งได้ถ้าหากเป็นการยึดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการรักษาสีทธิหรือปฏิบัติหน้าที่ระหว่างสามีภริยาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะให้สามีภริยาฟ้องร้องกันได้ นอกเหนือจากการยึดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาซึ่งตามกฎหมายปัจจุบันให้ยึดได้อยู่แล้ว (ร่างมาตรา 1487) ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มสมรสและให้ครอบครัวดำรงอยู่ด้วยความปกติสุข เพิ่มเติมบทบัญญัติที่กำหนดให้สินสมรสกลายมาเป็นสินส่วนตัวของแต่ละฝ่ายภายหลังเมื่อมีการแยกสินสมรสแล้ว เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการทรรศนระหว่างสามีภริยา (ร่างมาตรา 1492) และเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 1492 ทวิ ให้อำนาจสามีหรือภริยาเรียกร้องขอศาลให้มีคำสั่งให้รวมสินสมรสใหม่ได้หลังจากที่ได้มีการแยกสินสมรสแล้ว อันจะทำให้สามีภริยาปรองดองกัน และสามารถอยู่ร่วมกันต่อไปได้ด้วย ความปกติสุข

ความเป็นโมฆะของการสมรส

การสมรสที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กฎ

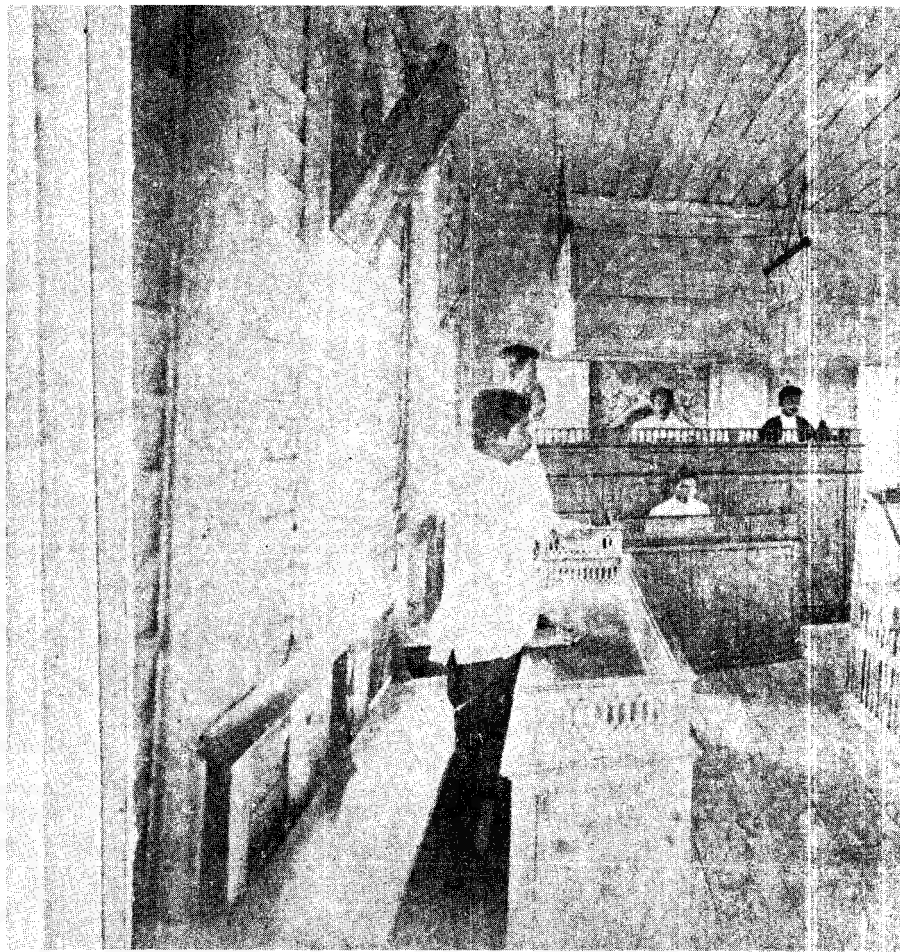
หมายกำหนดไว้รวม 4 กรณี คือ การสมรสที่ชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ การสมรสที่ชายหรือหญิงเป็นญาติสืบสายโลหิตหรือพี่น้องกัน การสมรสซ้อน และการสมรสที่ชายหรือหญิงไม่ยินยอมเป็นสามีภริยากันนั้น กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ยังคงให้เป็นโมฆะอยู่อย่างเดิม แต่ได้แยกการสมรสซ้อนให้เป็นพิเศษแตกต่างจากการสมรสที่เป็นโมฆะอย่างอื่นโดยกำหนดว่า การสมรสที่เป็นโมฆะอย่างอื่น ผู้ใดจะกล่าวอ้างไม่ได้ จะต้องให้ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆะเสียก่อนจึงจะมีการกล่าวอ้างได้ ส่วนการสมรสซ้อนนั้นผู้มีส่วนได้เสียสามารถกล่าวอ้างว่าการสมรสครั้งที่สองเป็นโมฆะได้เลยโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นมาสู่ศาล เช่น สามีไปจดทะเบียนสมรสกับภริยาคนที่สอง ภริยาคนแรกสามารถไปบอกกล่าวกับภริยาคนที่สองหรือไปขอให้นายทะเบียนบันทึกความเป็นโมฆะของการสมรสครั้งที่สองไว้ให้นายทะเบียนสมรสได้เลยโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นมาสู่ศาลเหมือนดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อันจะมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มสมรสคนแรกมากยิ่งขึ้น ส่วนการสมรสที่เป็นโมฆะในกรณีอื่น ๆ ยังจำเป็นต้องนำคดีขึ้นมาสู่ศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆะอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้เพื่อให้คำพิพากษาดังกล่าวผูกพันบุคคลทั่วไป และยุติข้อโต้แย้งทั้งปวงด้วย แต่อย่างไรก็ดีบุคคลที่มีสิทธิจะนำคดีขึ้นมาสู่ศาลนี้ตามกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ได้จำกัดแต่เฉพาะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือญาติสนิทผู้มีส่วนได้เสียของกลุ่มสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น (ร่างมาตรา 1497) และเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าการสมรสเป็น

โมฆะแล้ว ศาลจะแจ้งไปยังนายทะเบียนสมรสเพื่อบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรสอันเป็นการเพิกถอนทะเบียนสมรสเช่นว่านั้น และเพื่อประโยชน์แก่สาธารณชนทั่วไปที่จะตรวจสอบได้

กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ยังคงหลักการเดิมว่าการสมรสที่เป็นโมฆะไม่อาจจะสมบูรณ์ขึ้นมาได้แม้เวลาจะผ่านไปนานเท่าใดก็ตาม และการฟ้องคดีเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะนี้ไม่มีอายุความ ผู้มีส่วนได้เสียจะฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้แม้จะเกินเวลา 10 ปีมาแล้ว นอกจากนี้ การที่ชายหรือหญิงทำการสมรสโดยสุจริต ไม่ทราบเหตุของการเป็นโมฆะ เช่น หญิงสมรสซ้อนกับชายโดยไม่ทราบว่าชายมีภริยาอยู่แล้ว ดังนี้ ก็ไม่ทำให้การสมรสครั้งที่สองสมบูรณ์ขึ้นมาได้ หญิงเพียงมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากชายได้เท่านั้น สำหรับบุตรที่เกิดจากการสมรสเป็นโมฆะก็ยังถือว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีด้วย ทั้งนี้เพราะบุตรเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนร่วมกระทำความผิดในการสมรสที่เป็นโมฆะนี้ด้วยเลย

การหย่า

การหย่าเป็นเหตุทำให้การสมรสสิ้นสุดลงที่สำคัญเหตุหนึ่ง กฎหมายแทบทุกประเทศในโลกยินยอมให้สามีภริยาหย่าขาดจากกันได้ ทั้งนี้เพราะเมื่อคู่สมรสหมดสิ้นแสนหาอาลัยสิ้นเยื่อใยต่อกันแล้วจะบังคับให้จำต้องทนอยู่ด้วยกันต่อไปก็คงจะเป็นการเดือดร้อน ทรมานด้วยกันทั้งสองฝ่าย บางประเทศในยุโรปที่ประชาชนนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้มีการรับเอาอิทธิพลของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการสมรสมาไว้

เป็นหลักกฎหมายโดยกำหนดให้มีการหย่ากันได้ง่าย เพราะถือว่าการสมรสเป็นการกระทำสัจยสาบานต่อหน้าพระผู้เป็นเจ้าว่าจะอยู่กินด้วยกันชั่วชีวิต พระผู้เป็นเจ้าได้นำชายและหญิงเช่นนี้มารวมกันไว้แล้ว จะแยกจากกันอีกไม่ได้ การหย่าจึงต้องมีการฟ้องคดีต่อศาลทุกกรณี แม้ว่าจะเป็นกรหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายก็ตาม โดยศาลศาสนาจะเป็นผู้พิจารณาคดีฟ้องหย่านี้ และแม้ในปัจจุบันที่ได้มีการยกเลิกศาลศาสนาให้คดีฟ้องหย่ามาขึ้นศาลธรรมดาแล้วก็ตาม แต่หลักการนี้ก็ยังคงเป็นเช่นเดิม สำหรับประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม การหย่าขาดจากการเป็นสามีภริยากระทำได้ง่าย ๆ หากสามีประกาศหย่ากับภริยาดังกรรมต่างวาระ ต่อ

หน้าพยานรู้เห็นถึง 3 คอลละแล้วก็เป็อันขาดจากการสมรสได้โดยไม่ต้องอ้างเหตุผลอะไรเลย แต่สำหรับประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศอิสลามเหมือนกันนั้นเนื่องจากเคยเป็นประเทศในเครือจักรภพมาก่อนจึงยังคงมีอิทธิพลของประเทศอังกฤษหลงเหลืออยู่ กฎหมายไม่ยอมให้มีการหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสโดยลำพัง แม้สามีภริยาจะยินยอมหย่าขาดจากกันก็ตาม บุคคลทั้งสองจะต้องร่วมกันยื่นคำร้องต่อศาลขอให้พิพากษาให้หย่าขาดจากกันและจะต้องอยู่ในเงื่อนไขที่ว่าได้ทำการสมรสอยู่กินด้วยกันเป็นเวลานานไม่น้อยกว่าสองปีแล้วด้วย

สำหรับประเทศไทยเรา หลักกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีของ

อำเภอเท่านั้น

ตามกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ก็ยังยึดถือหลักการเดิมที่ว่า การหย่าอาจทำได้โดยคำพิพากษาของศาลหรือโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ได้มีการพิจารณากันว่าน่าจะไม่อนุญาตให้มีการหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรส ควรให้การหย่าทุกกรณีต้องมาสู่ศาลเพื่อให้ศาลมีโอกาสไกล่เกลี่ยให้คู่สมรสได้พยายามกลับคืนดีกันเสียก่อน ทั้งควรกำหนดด้วยว่า ก่อนจะหย่ากัน คู่สมรสจะต้องอยู่กินด้วยกันมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเท่านั้นเท่านี้ปี เหมือนกับที่กฎหมายอังกฤษหรือกฎหมายมาเลเซียประเทศเพื่อนบ้านของเราได้กำหนดไว้ด้วย แต่ความเห็นส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายครอบครัวของไทยเราร่างขึ้นตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยซึ่งเหมาะสมที่อยู่แล้ว จึงไม่ควรมีการแก้ไขในเรื่องนี้ นอกจากนี้คณะกรรมการยังเห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติมเหตุฟ้องหย่าโดยเพิ่มเติมเหตุฟ้องหย่าขึ้นอีก 3 เหตุ นอกเหนือจากที่มีอยู่ 10 เหตุ

ในมาตรา 1516 แล้ว คือ 1) **สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินสามปี อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้** 2) **สามีและภริยาแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้โดยปกติสุขเป็นเวลาเกินห้าปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ และ** 3) **สามีหรือภริยาไปเสียจากภุมิลาเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินกว่าสามปีโดยไม่มีใครทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ทั้งนี้เพื่อให้สามีหรือภริยาที่การสมรสได้แตกสลายจนไม่อาจกลับคืนดีกันได้อีกแล้วมีสิทธิฟ้องหย่า อันจะเป็นการขัดขวางไม่ปกติสุขในชีวิตและความขัดข้องในการจัดการทรัพย์สินระหว่าง**

สามีภริยา

สำหรับบุตรภายหลังจากบิดามารดาหย่าขาดจากกันแล้วนั้นกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่(ร่างมาตรา 1520) ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการชี้ขาดให้สามีหรือภริยา หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือเป็นผู้ปกครองบุตรโดยกำหนดหลักเกณฑ์ว่าในการที่ศาลจะชี้ขาดให้บุคคลใดเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือเป็นผู้ปกครองบุตรนั้นให้ศาลพึงเล็งถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ ศาลจะไม่ให้คู่สมรสฝ่ายที่ชนะคดีฟ้องหย่าเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรก็ได้ หากเห็นว่าบุคคลเช่นนั้นเป็นผู้ไม่เหมาะสม โดยศาลฎีกาได้เคยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้แล้ว อาทิเช่น ผู้สมควรเป็นผู้ปกครองบุตรได้นั้นอาจเป็นผู้มีฐานะไม่ดีก็ได้ ผู้มีฐานะดีอาจไม่สมควรเป็นผู้ปกครองบุตรก็ได้ และบุตรซึ่งเป็นผู้ไม่รู้เรื่องดีงามนั้นควรได้มารดาเป็นผู้ปกครองดีกว่าสามีซึ่งมีภริยาใหม่ เป็นต้น

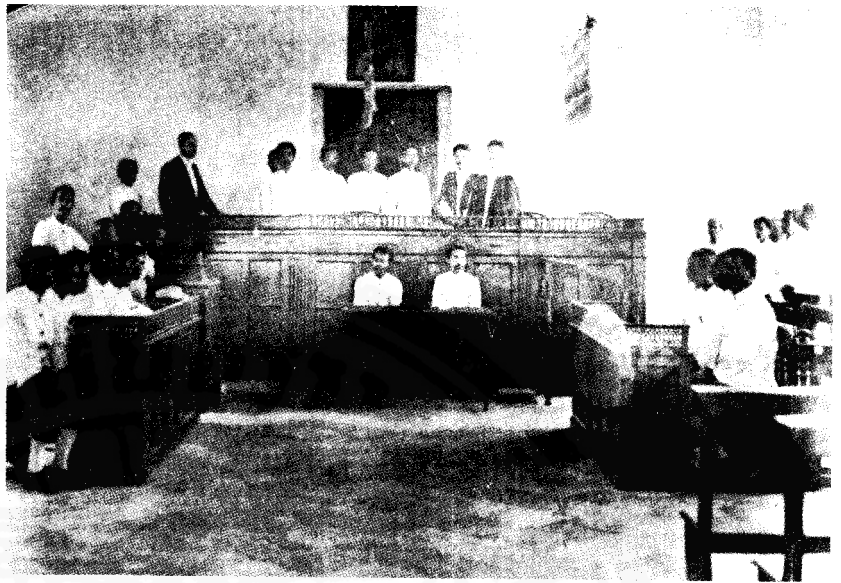
บิดามารดากับบุตร

กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ยังคงหลักการเดิมว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลงให้สันนิษฐานว่าเป็นบุตรของชายผู้เป็นสามี บุตรที่เกิดจากการสมรสเป็นโมฆะหรือโมฆียะก็เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีด้วย แต่กฎหมายใหม่ได้ดัดมาตรา 1540 ซึ่งเป็นข้อพิสดารว่าถ้าเด็กเกิดในเวลาน้อยกว่า 180 วันภายหลังวันทำการสมรสเด็กนั้นมีใช้บุตรของชายผู้เป็นสามีออกไป เพราะข้อพิสดารเช่นนั้นในปัจจุบันน่าจะล้าสมัยไปแล้ว อาจมีทารกคลอดก่อนกำหนด

¹กฎหมายโบราณที่อ้างในที่นี้ คือ "กฎหมายลักษณะผัวเมีย" ในกฎหมายตราสามดวง

180 วันก็ได้สำหรับการที่ชายผู้เป็นสามีจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรนั้น ร่างมาตรา 1542 ได้ขยายระยะเวลาในการฟ้องคดีเป็น “หนึ่งปี” นับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงการเกิดของเด็ก เพราะระยะเวลาตามที่กำหนดไว้กฎหมายปัจจุบันให้ฟ้องคดีภายใน “สามเดือน” นับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็กน่าจะสั้นเกินไปในด้านเด็กที่จะฟ้องสามีของมารดาเพื่อปฏิเสธความเป็นบุตรนั้นตามกฎหมายปัจจุบันกำหนดไว้ว่าเด็กจะต้องมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นสามีของมารดาและมีเหตุอื่น ๆ ประกอบอีก อาทิเช่น สามีของมารดาประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง กระทำผิดหน้าที่ในฐานะเป็นบิดาซึ่งเป็นผลเสียหายถึงขนาด แต่กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ตามร่างมาตรา 1545 ได้ตัดเหตุประกอบอื่น ๆ ออกเหลือแต่เฉพาะเหตุที่เด็กมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นสามีมารดาเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมของเด็ก เมื่อเด็กมิใช่บุตรที่แท้จริงก็ควรจะปฏิเสธ ความเป็นบุตรได้เลยทันทีไม่จำเป็นต้องให้มีเหตุอื่นใดเกิดขึ้นอีก

กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ได้ตัดมาตรา 1553 ซึ่งเป็นกรณีที่มีเมื่อมีการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปแล้วต่อมาให้มีการถอนอำนาจปกครองของผู้รับบุตรบุญธรรมได้ออกไป โดยเห็นว่าการคงบทบัญญัติไว้จะเป็นการทำลายหลักการของการรับบุตรบุญธรรม ทำให้ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อยากจะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพราะเกรงว่าอาจจะถูกถอนอำนาจปกครองเด็ก หากบิดาของบุตรบุญธรรมมาจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรในภายหลังในมาตรา 1555 ได้มีการตัดเหตุที่จะฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายในเหตุ “ที่มีการร่วมประเวณีกับหญิง

มารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ และไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเด็กนั้นเป็นบุตรของชายอื่น” ออกไป เพราะเห็นว่าเป็นเหตุที่กว้างขวางมาก โสเภณีหรือหญิงบริการมีโอกาสมาฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายได้ง่าย ๆ เพราะตามมาตรา 1558 นั้น อาจมีการฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรของผู้ตายได้ ชายซึ่งถึงแก่ความตายไปแล้วไม่มีโอกาสพิสูจน์ได้แย้งได้เลยว่าตนมิได้เป็นบิดาของเด็ก สำหรับเด็กที่เกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชายนั้นกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ยังคงให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงแต่ผู้เดียวดังเดิม ในชั้นพิจารณามาตรา 1546 ได้มีแนวความคิดว่าจะปรับปรุงข้อความว่าเป็นว่า “เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น” โดยไม่ระบุไว้ว่า “สมรสกับชาย” โดยเพื่อเอาไว้ว่าในอนาคตอาจมี “เด็กหลอดแก้ว” เกิดขึ้นในเมืองไทยจะได้ไม่มีปัญหายุ่งยาก แต่ในชั้นสุดท้ายของการพิจารณาคณะกรรมการส่วนมากมีความเห็นว่ายังไม่จำเป็นต้องให้มีการเสนอขอแก้ไขในเรื่องนี้

ผู้ปกครอง

ผู้เยาว์ซึ่งบิดาและมารดาถึงแก่ความตายหรือบิดาและมารดาประพฤติชั่วร้ายจนศาลสั่งให้ถอนอำนาจปกครองของบิดามารดาไปแล้วจำเป็นต้องตั้งผู้ปกครองขึ้นเพื่อดูแลผู้เยาว์นั้นแทนบิดามารดา ตามกฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ ร่างมาตรา 1586 กำหนดให้การตั้งผู้ปกครองนั้นจะต้องผ่านความเห็นชอบของศาลทุกกรณีเพื่อให้ศาลได้มีโอกาสตรวจสอบบุคคลที่จะเป็นผู้ปกครองว่ามีความเหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือไม่ และมีโอกาสตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของผู้เยาว์ซึ่งผู้ปกครองจะต้องนำเสนอต่อศาลภายใน 3 เดือนโดยมีพยานรับรองความถูกต้องอย่างน้อยสองคนด้วย(ร่างมาตรา 1592) บิดาหรือมารดาของผู้เยาว์อาจจะระงับข้อบุคคลที่ห้ามไว้มิให้ศาลตั้งเป็นผู้ปกครองได้แต่ต้องทำเป็นหนังสือระงับข้อห้ามไว้ให้ชัดเจน (ร่างมาตรา 1587 (5)) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักในการการตัดมิให้รับมรดกที่ต้องทำเป็นหนังสือเช่นเดียวกัน ผู้ปกครองมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบิดามารดา

ในอันที่จะอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษแก่ผู้เยาว์ตามสมควร และมีสิทธิกำหนดที่อยู่ของผู้เยาว์ ทำโทษตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน รวมทั้งให้ผู้เยาว์ทำการงานตามสมควรแก่ความสามารถและฐานานุรูปด้วย

สำหรับในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนที่มีความสามารถและให้ภริยาหรือสามีเป็นผู้อุปการะนั้น ตามมาตรา 1598/15 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้กำหนดให้ผู้อุปการะเช่นว่านี้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครอง แต่ในร่างที่จะแก้ไขใหม่ได้จำกัดอำนาจของผู้อุปการะเช่นว่านี้มีให้มีอำนาจทำโทษและใช้ให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นคนไร้ความสามารถให้ทำการงานทั้งนี้เพราะในกรณีปกติสามีภริยาไม่มีสิทธิทำโทษหรือใช้ให้อีกฝ่ายหนึ่งทำการงานได้อยู่แล้ว เมื่อเป็นคนวิกลจริตก็ยิ่งต้องให้มีหน้าที่ดูแลรักษาคู่สมรสที่วิกลจริตนั้นเท่านั้น การแก้ไขเช่นว่านี้จะเป็นการคุ้มครองคู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตมากยิ่งขึ้น

บุตรบุญธรรม

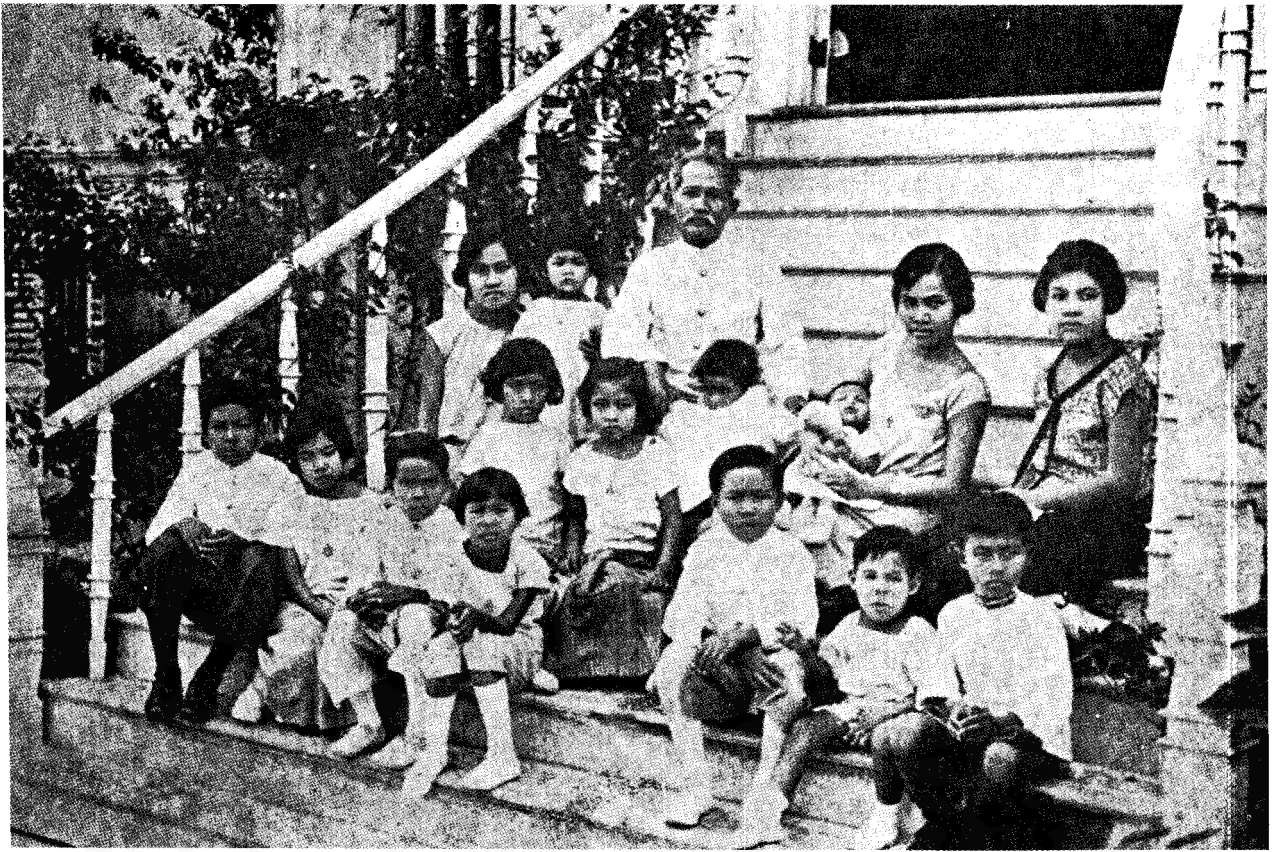
ในการที่บุคคลคนหนึ่งจะรับบุคคลอีกคนหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของตนนั้น กฎหมายปัจจุบันกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี ตามร่างมาตรา 1598/19 ที่จะแก้ไขใหม่ได้ลดอายุผู้รับบุตรบุญธรรมลงมาเหลือเพียง 25 ปีเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเห็นว่าในปัจจุบันนี้คนหนุ่มคนสาวประสบความสำเร็จในชีวิตเร็วขึ้นกว่าเดิมและจะเป็นการสนับสนุนให้มีการรับบุตรบุญธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งในต่างประเทศเช่นประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ สหรัฐอเมริกา (มลรัฐเพนซิลเวเนีย)

ก็มีได้จำกัดอายุขั้นต่ำของผู้รับบุตรบุญธรรมเอาไว้เหมือนของประเทศไทยเราสำหรับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้น ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติหลายมาตราให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 ซึ่งออกมาใช้บังคับภายหลังการแก้ไขบรรพ 5 ในปี 2519 แต่ในกรณีที่เด็กไม่มีทั้งบิดาและมารดาที่จะให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมนั้น ได้มีการพิจารณากันว่าสมควรจะให้อำนาจผู้ปกครองของเด็กเป็นคนให้ความยินยอมแทนได้หรือไม่ ในที่สุดมีความเห็นกันว่าไม่สมควรแก้ไขมาตรา 1598/21 ให้ผู้ปกครองมีอำนาจให้ความยินยอมให้การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หากผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดาที่จะให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมจะต้องมีการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้มีการดำเนินการรับบุตรบุญธรรมแทนการให้ความยินยอม

เพื่อสนับสนุนให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมากยิ่งขึ้น กฎหมายที่จะแก้ไขใหม่ในร่างมาตรา 1598/33 ได้ตัดเหตุที่จะฟ้องคดีให้เลิกการรับบุตรบุญธรรมในเหตุ “บิดาได้จดทะเบียนเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายหลังการรับบุตรบุญธรรม และบิดาได้เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรบางส่วนหรือทั้งหมด” ออกไป ผู้รับบุตรบุญธรรมจะฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมเพราะเหตุนี้ไม่ได้อันจะเป็นการสอดคล้องกับการตัดบทบัญญัติมาตรา 1553 ที่ให้บิดาจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรภายหลังจากที่มีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมออกไปแล้วด้วย สำหรับในกรณีที่มีการเลิกการรับบุตรบุญธรรม ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะร่างมาตรา 1598/37 ได้กำหนดหลักการใหม่ว่าให้บิดามารดาโดยกำเนิดกลับมามีอำนาจ

ปกครองบุตรบุญธรรมดั้งเดิม ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบิดามารดาโดยกำเนิดและประโยชน์ของผู้เยาว์เอง แต่มีข้อยกเว้นว่าถ้าผู้เยาว์ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานพยาบาลหรือบุคคลใดมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแล้วนั้น หากมีการเลิกรับบุตรบุญธรรมอำนาจปกครองผู้เยาว์จะไม่กลับไปเป็นของบิดามารดาโดยกำเนิด สถานพยาบาลหรือบุคคลที่เฝ้าดูแลยังคงมีอำนาจดูแลผู้เยาว์นั้นต่อไปอีกดังเดิม

ในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายครอบครัวของคณะกรรมการชำระสะสางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวตามสาระสำคัญที่กล่าวมาเป็นสังเขปนี้มีข้อที่น่าจะบันทึกไว้ด้วยว่าบรรดากรรมการทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายได้ร่วมกันพิจารณาปัญหาครอบครัวด้วยความสุขุมรอบคอบโดยยึดหลักการที่ว่าชายและหญิงควรมีสิทธิเท่าเทียมกันทางครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นหน่วยย่อยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของสังคมอันเกิดขึ้นจากการที่ชายหญิงตกลงปลงใจมาอยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภริยากันชั่วชีวิต โดยจะไม่เกี่ยวข้องทางชั่วสาวของบุคคลอื่นได้อีก คณะกรรมการมีการชี้ขาดตัดสินปัญหาโดยการลงคะแนนเพียง 2-3 ครั้งเท่านั้น เพราะข้อโต้แย้งส่วนใหญ่สามารถตกลงกันได้โดยมีเหตุผลด้วยการผ่อนปรนให้แก่กันโดยคำนึงถึงความมั่นคงและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ครอบครัวเป็นสำคัญ และเนื่องจากคณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยกรรมการร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหลายท่านและกรรมการอื่น ๆ ก็เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายทั้งสิ้น กระบวนการจึงได้มีความเห็นเสนอไปยังคณะ

รัฐมนตรีว่าหากคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายครอบครัวเช่นว่ามาแล้วก็น่าจะส่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไปเลยโดยไม่ต้องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่งก็จะทำให้การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว นี้ดำเนินไปด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดีเนื่องจากอายุของสภาผู้แทนราษฎรกำลังจะสิ้นสุดลงในเดือนเมษายนศกนี้ ซึ่งจะมีผลทำให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตามไปด้วย ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ..... ซึ่งแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับครอบครัว เช่นว่านี้ก็ต้องตกไปด้วยเช่นเดียวกัน แต่ด้วยเหตุที่ปัญ

หาเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายครอบครัวนี้เป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นที่เชื่อมั่นว่าไม่ว่ารัฐบาลชุดใดจะเข้ามาบริหารประเทศก็จะต้องเสนอร่างกฎหมายฉบับนี้ให้รัฐสภาพิจารณาทั้งนั้น ฉะนั้นก็คาดได้ว่าในเดือนกรกฎาคม 2526 นี้ที่จะมีการเปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีของรัฐสภา รัฐสภาคงจะได้พิจารณาและลงมติเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ครอบครัว นี้อย่างแน่นอน เพราะทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ต่างก็เป็นสมาชิกของครอบครัวด้วยกันทั้งนั้น

